

Європа для нас

Підтримка у прийнятті рішень

1/4

Зміст

- 3 Святкуємо 25-річчя «Європа для нас»**
- 5 Новини Європейського Союзу**
- 11 Новини про самозахист**
- 19 Підтримане прийняття рішень:
що це таке і чому це важливо**
- 20 Примітка редактора**
- 22 Право приймати власні рішення**
- 25 Що потрібно змінити: проблеми**
- 27 Що потрібно змінити: рішення**
- 29 Приклади підтримки у прийнятті
рішень у Європі**
- 32 Що ви можете зробити**
- 33 Глосарій**

Святкуємо 25-річчя «Європа для нас»

Цього року ми святкуємо 25-річчя журналу «Європа для нас»!

«Європа для нас» почав виходити в листопаді 2001 року.

«Європа для нас» написаний простою мовою.

«Європа для нас» виходить 4 рази на рік.

«Європа для нас» висвітлює теми, важливі для людей з інтелектуальною інвалідністю, та самоадвокацію з усієї Європи.

Перший номер журналу «Європа для нас» вийшов лише англійською мовою.

Пізніше журнал «Європа для нас» почали видавати іншими мовами:

- французькою
- німецькою
- іспанською
- румунською
- угорською
- італійською
- нідерландською

Щоб відсвяткувати 25-річчя «Європа для нас»,

ми додаємо нові мови:

- шведську
- чеську
- словенську
- українську
- португальську

«Європа для нас» також розповідатиме більше історій про самоадвокатів.

Якщо у вас є історія, якою ви хочете поділитися, будь ласка, надішліть нам електронного листа на адресу comms@inclusion.eu.

Пояснення до **термінів, виділених жирним шрифтом**, наведено в кінці журналу.

Новини Європейського Союзу

Конференція з питань інвалідності на Кіпрі

У травні відбулася конференція щодо підтримки у прийнятті рішень.

Хаджа Лахбіб, **європейська комісіонерка з питань рівності**, представила нові зміни до **Європейської стратегії щодо інвалідності**.

Учасники конференції обговорювали, як підтримка у прийнятті рішень може допомогти людям з інтелектуальною інвалідністю:

- стати більш самостійними,
- розуміти складну інформацію,
- та повноцінно брати участь у житті суспільства.

Урядовці з Мальти, Ірландії та Іспанії розповіли про те, що вони роблять для забезпечення підтримки у прийнятті рішень у своїх країнах.

Угода про захист дорослих у всьому ЄС

Рада Європейського Союзу та Європейський парламент домовилися про нові правила щодо **правоздатності**.

Ці правила застосовуються у випадках, коли особа з **обмеженою правоздатністю** переїжджає з однієї країни до іншої в межах Європейського Союзу.

Ці правила покликані полегшити подорожі та переїзд до різних країн в Європейському Союзі для осіб з обмеженою правоздатністю.

Люди зможуть отримати онлайн-документ, що підтверджує їх стан правоздатності.

Правила також передбачають, що необхідно прислухатися до думки людини, перед тим, як ухвалювати рішення, що стосуються її життя.

Правила також передбачають, що інформація про осіб, які потребують підтримки, має видалятися.

Це добре, оскільки це захищає приватність людини.

Литва працює над зміною законодавства щодо підтримки у прийнятті рішень.

У 2024 році Литва змінила своє законодавство, щоб включити підтримане прийняття рішень до системи підтримки.

Уряд Литви провів бесіди з багатьма людьми по всій країні щоб з'ясувати, як забезпечити ефективне застосування закону на практиці.

Зараз розробляються нові інструменти та послуги для підтримки у прийнятті рішень.

Однак, деякі закони досі обмежують право на прийняття рішень. Саме тому уряд обговорює можливість внесення ще більших змін до законодавства, щоб люди з інтелектуальною інвалідністю мали більше контролю над власним життям.

Хоча потрібно ще багато чого змінити, добре, що Литва рухається у правильному напрямку!

Конференція «Європа в дії»

У травні 2026 року в італійському місті Віченца відбулася конференція «Європа в дії».

«Європа в дії» — це конференція, яку раз на два роки організовує «Inclusion Europe» (Інклюзивна Європа).

Це конференція для людей з інтелектуальною інвалідністю, членів їхніх сімей та організацій, що захищають права людей з інтелектуальною інвалідністю в Європі.

Цього року на конференції «Європа в дії» було понад 500 учасників.

Учасники конференції обговорювали багато різних важливих тем. Наприклад, про те, як має виглядати якісна підтримка.

Про проблеми, з якими щодня стикаються люди з інтелектуальними порушеннями та їхні сім'ї стикаються щодня.

А також про те, що роблять країни та організації для вирішення цих проблем шляхом підтримки людей з інтелектуальними порушеннями.

Загальні збори «Inclusion Europe»

«Inclusion Europe» провела свою Генеральну асамблею.

Генеральна асамблея — це зустріч,
на які всі члени «Inclusion Europe» збираються разом
та приймають рішення з важливих питань.

Члени «Inclusion Europe» привітали нову президентку.

Її звати Жанна Ніклас-Фауст.

4 особи були обрані членами правління

«Inclusion Europe»:

- Олена Мельник з України.
- Роберто Спеціале з Італії.
- Ешлі Райан з Шотландії.
- Роза Куто з Португалії.

До «Inclusion Europe» приєдналися 3 нові організації:

- «Inclusion Armenia» (Інклюзивна Вірменія)
- «Keystone Moldova» (Замковий Камінь, Молдова)
- PIAM

PIAM — це національна організація з самоадвокації з Італії.

Новини про самоадвокацію

EPSA має нового члена Керівної групи!

Елліс Йонгеріус була обрана членом Керівної групи Європейської платформи самоадвокатів.

Європейська платформа самоадвокатів має скорочену назву EPSA. EPSA об'єднує організації та групи самоадвокатів, які є членами Inclusion Europe.

Керівна група EPSA складається з 5 самоадвокатів, які збираються, щоб обговорити та прийняти рішення щодо роботи EPSA протягом року.

Елліс Йонгеріус вже багато років займається самоадвокацією.

Елліс є директором LFB.

LFB — це організація самоадвокатів у Нідерландах.

Елліс сказала:

«Інтелектуальна інвалідність пов'язана з багатьма викликами.

Ці виклики не зупиняються на кордоні Нідерландів.

Разом ми можемо досягти більшого в Європі».

Вперше до правління EDF (Європейського форуму з питань інвалідності) обрано членів з інтелектуальною інвалідністю.

Суфіан Ель-Амрані та Йоахім Буш стали першими людьми з інтелектуальними порушеннями, обраними до правління Європейського форуму з питань інвалідності.

Європейський форум з питань інвалідності — це організація, яка представляє людей з різними видами інвалідності з усієї Європи. Європейський форум з питань інвалідності іноді скорочено називають EDF.

Суфіан Ель Амрані був висунутий до правління EDF організацією «Inclusion Europe».

Суфіана було обрано представником європейських організацій людей з інвалідністю.

«Я хочу зробити інформацію легшою для сприйняття та покращити доступність і участь.

Ще одним моїм головним пріоритетом є те, щоб Європа припинила поміщати людей у спеціальні заклади.

Кожен повинен мати можливість жити у власному домі та в громаді, як і всі інші»

Суфіан Ель Амрані

Йоахім Буш був висунутий до складу правління EDF

Німецькою радою з питань інвалідності.

Йоахім був обраний представником національних організацій людей з інвалідністю.

Обох самоадвокатів було обрано на Генеральній асамблеї Європейського форуму з питань інвалідності на Кіпрі у травні 2026 року.

«Я радий, що мене обрали і що можу поділитися своїм досвідом».

Йоахім Буш

Самоадвокатка із Ірландії представляє людей з інтелектуальною інвалідністю на Форумі з питань молодіжної політики

Тамара Бірн взяла участь у діалозі з питань молодіжної політики в Брюсселі.

Тамара Бірн — самоадвокатка з Ірландії,

«Діалог з питань молодіжної політики» — це зустріч, організована Європейською комісією, під час якої молодь зустрічається з одним із членів Європейської комісії.

20 молодих людей з інвалідністю зібралися в рамках цього Молодіжного діалогу, щоб обговорити:

- роботу,
- самостійне життя,
- доступ до цифрового світу,
- та рівноправної участі в житті громади.

Тамара Бірн поспілкувалася з Хаджа Лахбіб, європейською комісіонеркою з питань рівності.

Тамара говорила про важливість наявності роботи.

Вона зазначила, що багато людей з інвалідністю досі перебувають під загрозою бідності, а також про те, що люди з інтелектуальною інвалідністю потребують таких самих можливостей для працевлаштування, як і всі інші.

Тамара закликала до більшої підтримки для людей з інвалідністю та роботодавців.

Вона зазначила, що люди з інвалідністю повинні мати можливість працювати і не втрачати через це свої соціальні виплати.

Самоадвокатка з Румунії представляє людей з інтелектуальною інвалідністю на Молодіжному форумі зі спорту

Андреа Гербей — самоадвокатка та співголова організації «Ceva de Spus», румунської організації самоадвокації. Андреа також є баскетболісткою у кріслі колісному.

Андреа зустрілася з Гленном Мікаллефом, європейським комісаром з питань молоді, спорту та культури, у Брюсселі в травні 2026 року.

Ця зустріч відбулася в рамках «Молодіжного діалогу». «Молодіжні діалоги» об'єднують молодь з європейськими політиками. Вони дають молоді можливість поділитися своїми ідеями та досвідом.

Андреа приєдналася до 25 осіб з усієї Європи, щоб обговорити майбутнє спорту. Андреа розповіла про важливість спорту для людей з інтелектуальною інвалідністю.

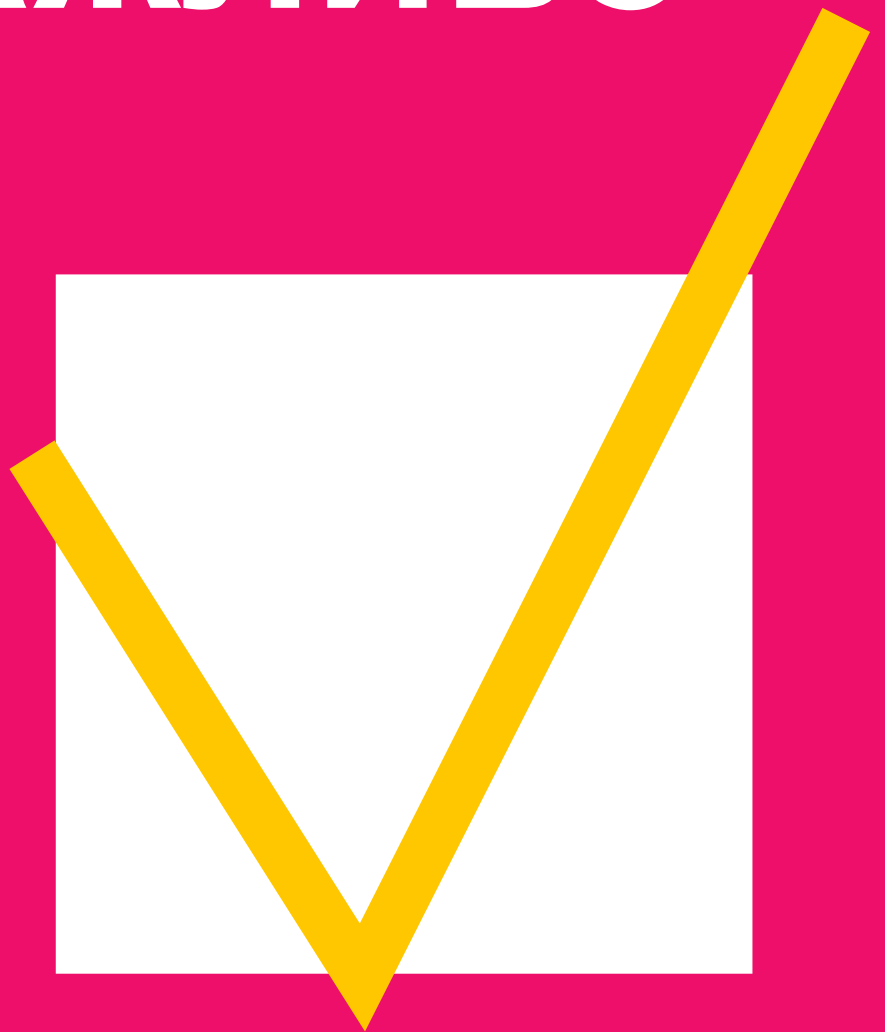
Андреа зазначила, що спорт допомагає людям набути впевненості в собі, завести друзів та відчувати себе частиною своєї спільноти. Андреа також зазначила, що 1 мільйон людей з інтелектуальними порушеннями досі мешкають у спеціальних закладах по всій Європі.

«Ми всі прагнемо повноцінного життя в суспільстві»

Андреа Гербей

**Підтримане
прийняття
рішень: що це
таке і чому
це важливо**

Editor's Note

Життя сповнене рішень.

Що мені одягнути?

Де я хочу жити?

За кого голосувати?

Деякі рішення є важливими, а інші — незначними.

Деякі рішення даються легко, а деякі — важко.

Коли рішення важке, я звертаюся до людини, якій довіряю.

Я звертаюся до своєї родини або друзів.

Я також звертаюся до людини, яка мене підтримує.

Я задаю питання і не поспішаю.

Потім я приймаю рішення.

Це нормально.

Кожен іноді просить про підтримку.

Але деякі люди вважають, що, оскільки я маю

інтелектуальну інвалідність,

я не можу самостійно приймати рішення.

Це неправильно.

Рішення щодо нашого життя належать нам.

Це наше право.

Проте багато хто з нас стикається з перешкодами.

Інформація не завжди подається у зрозумілій формі,
а ті, хто приймає рішення, не завжди висловлюються чітко.

Деякі люди не прислухаються до наших побажань.

Нам не потрібно, щоб інші керували нашим життям.

Нам потрібні люди, які нададуть нам належну підтримку.

Тоді, як і всі інші, ми самі приймаємо рішення
щодо свого життя.

Суфіан Ель-Амрані

Право приймати власні рішення

Люди приймають рішення щодня.

Самостійне прийняття рішень є важливим.

Це допомагає нам розвиватися, формує впевненість у собі та незалежність.

Приймати рішення — це право.

Але в багатьох європейських країнах люди з інтелектуальною інвалідністю не мають права приймати власні рішення.

Це часто означає, що їх позбавляють **правоздатності**.

Правоздатність означає, що закон визнає ваші рішення.

Коли ваші рішення не визнаються, це означає, що вам заборонено:

- розпоряджатися власними коштами;
- приймати рішення щодо вашого медичного обслуговування;
- вибирати, де і з ким жити.
- голосувати.

Коли це відбувається, суд вирішує, що хтось інший приймає рішення за вас і щодо вас.

Цю особу називають **опікуном**.

Опікун приймає рішення щодо ваших фінансів, вашого житла, вашого здоров'я та інших важливих аспектах вашого життя.

Коли у вас є опікун, ви перебуваєте **під опікою**.

Дехто вважає, що це захищає людей з інтелектуальною інвалідністю.

Але це не є захистом, якщо це позбавляє вас ваших прав.

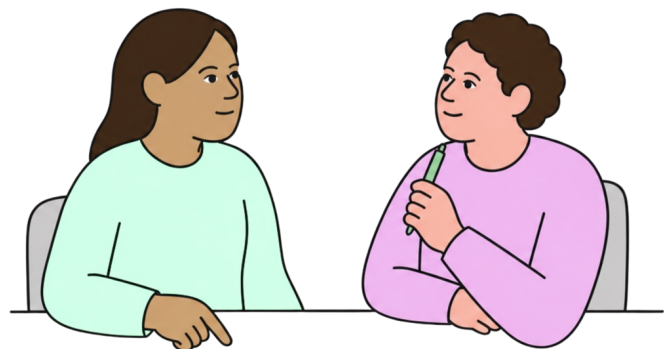
Наявність опікуна може стати проблемою, оскільки це призводить до **прийняття рішень від вашого імені**.

Прийняття рішень замість вас означає, що хтось вирішує за вас і не поважає вашого рішення.

Коли ви отримуєте підтримку від людини, яка:

- чітко пояснює вам ситуацію,
- дає поради, якщо ви про це просите,
- допомагає вам висловити свої бажання,
- поважає ваше рішення,

це називається **підтримане прийняття рішень**.

Цю людину називають помічником.

Вашим помічником має бути людина, якій ви довіряєте.

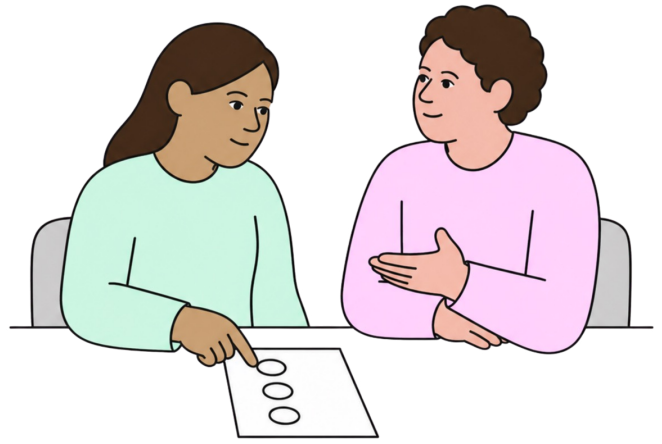
Вашим помічником може бути друг, член сім'ї або постачальник послуг.

Головне, щоб це була людина, яка поважає ваше рішення.

Навіть якщо ваше рішення відрізняється від його поради.

Опікуни можуть допомогти вам у таких питаннях:

- використання ваших коштів;
- голосування;
- Шлюб та сім'я;
- вибір місця проживання;
- яку роботу обрати.

Деякі люди не використовують слова для спілкування.

Замість цього вони можуть використовувати жести, звуки, міміку або вказувати на малюнки.

Люди, які не використовують слів для спілкування, мають таке саме право приймати рішення, як і всі інші.

Деяким людям може знадобитися більше часу, щоб прийняти рішення.

Особи, які надають підтримку, повинні розуміти, як ця людина спілкується, і поважати її бажання.

«Ми маємо бути сміливими й усвідомлювати,
що наша думка має значення!

Ми — експерти у власному житті.

Ми знаємо, якої підтримки потребуємо!»

Самоадвокат з Угорщини

«Тепер саме я вирішую, куди мені їхати на вихідні.

Раніше за мене вирішували інші»

Самоадвокат з Іспанії

Що потрібно змінити: проблеми

Підтримка у прийнятті рішень працює.

Але лише за умови, що країни забезпечать наявність відповідних механізмів.

Це не завжди так.

Іноді:

1. Рівень підтримки не скрізь однаковий.

У деяких сферах, таких як охорона здоров'я, житло та банківська справа, закон не діє так, як повинен.

І підтримка у прийнятті рішень не застосовується.

У **Німеччині** деякі лікарі запитують дозволу лише у вашого опікуна.

Це проблема.

Коли лікарі не розмовляють з тобою безпосередньо, вони не можуть знати твого рішення.

2. Помічники не мають відповідної підготовки.

Вони не знають:

- Що таке підтримане прийняття рішень.
- Як чітко спілкуватися.
- Які права мають люди з інтелектуальною інвалідністю.

У **Швеції** помічники іноді поводяться як опікуни.

Це означає, що вони приймають рішення самостійно, замість того, щоб вислухати людину та допомогти їй прийняти самостійне рішення.

3. Не вистачає помічників та відповідних послуг.

У таких випадках важко знайти якісну підтримку.

В **Угорщині** людей, які потребують підтримки, більше, ніж служб, які її надають.

4. Сім'ї людей з інтелектуальною інвалідністю не мають достатньо інформації.

У таких випадках сім'ї не розуміють, що таке підтримане прийняття рішень і як ним користуватися.

5. Люди вважають, що підтримане прийняття рішень підходить не всім.

Дехто вважає, що підтримане прийняття рішень не підходить для людей, які потребують більшої підтримки.

У **Швейцарії**, коли закон встановлює, що ви не можете приймати рішення, це позбавляє вас правоздатності. Це часто трапляється з людьми, які потребують більшої підтримки.

Що потрібно змінити: рішення

Щоб забезпечити ефективність підтримки у прийнятті рішень для всіх, важливо, щоб країни змінили своє законодавство.

Країни повинні:

1. Змінити законодавство.

Країни повинні змінити своє законодавство так, щоб люди з інтелектуальними порушеннями могли самостійно приймати рішення та мати всю необхідну інформацію.

Законодавство має гарантувати, щоб підтримка у прийнятті рішень була:

- доступною для всіх,
- простою у використанні,
- доступною за ціною
- та враховувати побажання людини.

2. Надавати кошти на підтримку.

Уряди повинні виділяти кошти на якісну підтримку, щоб процес прийняття рішень працював.

Кошти слід використовувати для:

- Навчання осіб, які надають підтримку.
- Створення інформації, що легко читається.
- Підтримки груп самоадвокатів.

3. Довіряйти людям з інтелектуальною інвалідністю у прийнятті їх власних рішень.

Люди з інтелектуальними порушеннями є експертами у власному житті.

Людам з інтелектуальними порушеннями слід довіряти в тому,
що вони знають, що для них найкраще.

Люди з інтелектуальними порушеннями іноді
можуть приймати неправильні рішення, як і всі інші.

Помилки — це нормальна частина життя.

Люди вчаться на своїх помилках і рішеннях.

Помилки не є приводом для позбавлення когось прав.

Приклади підтримки у прийнятті рішень у Європі

Все більше країн усвідомлюють, що вони повинні застосовувати підтримане прийняття рішень.

У деяких країнах відбуваються позитивні зміни:

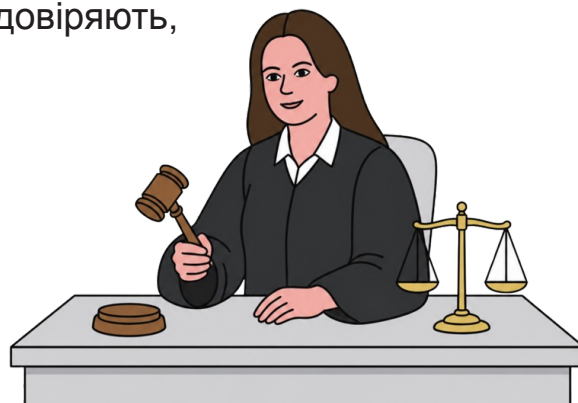
Законодавство змінюється з метою відновлення права на прийняття рішень.

Ірландія змінила своє законодавство у 2023 році.

Тепер люди можуть обрати особу, якій вони довіряють, щоб та допомагала їм приймати рішення.

Кіпр також вносить зміни.

Уряд виділяє кошти на підтримку людей з інтелектуальними порушеннями.

У Польщі та Італії реалізуються проєкти, спрямовані на те щоб:

- зробити громади більш сприятливими;
- зробити інформацію більш доступною;
- практикувати прийняття рішень у повсякденному житті;
- зміцнити впевненість у собі для людей з інтелектуальними порушеннями.

Ці проєкти забезпечують доступність інформації та підтримують громади.

Навчання людей прийняттю рішень

1. Судді

В **Угорщині** навчання суддів дало їм практичний досвід у розумінні принципів підтриманого прийняття рішень.

В **Іспанії** рекомендації для суддів допомогли їм правильно застосовувати нові закони та поважати правоздатність у процесі прийняття рішень.

«Мені дуже сподобалося навчання; воно дало мені іншу точку зору. Особливо важливо було те, що люди з інвалідністю також отримали можливість висловитися». Суддя з Угорщини

2. Помічники та члени родин

Навчання для осіб, які надають підтримку, (помічників) та членів родин є важливим.

Навчання вчить їх, як підтримувати вас у повсякденному житті та під час прийняття вами рішень.

У Чехії та Болгарії навчання допомогло людям, які надають підтримку:

- краще спілкуватися;
- зрозуміти, чого потребують люди;
- зрозуміти, що таке підтримка у прийнятті рішень;
- навчитися довіряти людям з інтелектуальною інвалідністю.

Люди з інтелектуальними порушеннями мають більший доступ до чіткої інформації, необхідної для прийняття рішень.

У **Швеції** та **Німеччині** люди з інтелектуальними порушеннями мають доступ до інформації, викладеної простою мовою, щодо:

- їхніх прав;
- повноважень опікуна;
- заборон для опікун;
- зміни опікуна;
- скільки це коштує.

Організація «Inclusion **Czechia**» (Інклюзивна Чехія)

підготувала нові, прості для розуміння посібники щодо повсякденних тем, які допомагають людям зрозуміти:

- свої права щодо власного тіла;
- як будуються різні стосунки;
- як приймати рішення щодо свого приватного життя.

В **Іспанії** є **більше** матеріалів, написаних простою мовою.

Вони доступні в банках та у **нотаріусів**.

Ці зміни допомагають людям з інтелектуальними порушеннями почувати безпеку та повагу.

Усі ці приклади свідчать про те, що підтримка у прийнятті рішень може бути ефективною.

Це може спрацювати й у вашій країні.

Що ви можете зробити

Якщо ви хочете допомогти та зробити підтримку у прийнятті рішень реальністю у вашій країні, висловлюйте свою думку!

- Поговоріть з друзями та родиною про прийняття підтриманих рішень.
- Попросіть надати інформацію, викладену простою мовою.
- Приєднуйтеся до групи самоадвокатів.
- Поділіться своїм досвідом та тим, що для вас означає підтримане прийняття рішень.
- Організуйте семінар або захід і поговоріть про підтримане прийняття рішень.
- Дізнайтеся, що робить ваша місцева влада, і скажіть їм, що вони повинні змінити ситуацію на краще для вас та інших.

Коли люди з інтелектуальними порушеннями та їхні прихильники висловлюються разом, влада прислухається.

Ваш голос має значення.

Право приймати рішення належить вам.

Разом ми можемо забезпечити, щоб що підтримане прийняття рішень стало реальністю по всій Європі.

Глосарій

Радник

Радник — це людина, яка допомагає вам розібратися у варіантах вибору.

Радник може роз'яснити інформацію та допомогти вам обміркувати ситуацію.

Радник не має права приймати рішення за вас.

Суд

Суд — це місце, де ухвалюються юридичні рішення.

У суді працює суддя.

Суддя може вирішувати важливі юридичні питання.

Рада Європейського Союзу

Рада Європейського Союзу — це місце, де збираються міністри країн Європейського Союзу.

Вони збираються, щоб ухвалювати закони та обговорювати політику в Європейському Союзі.

Раду Європейського Союзу також називають Радою міністрів.

Європейський комісар з питань рівності

Європейський комісар з питань рівності

— це керівник в складі Європейської комісії.

Європейська комісія розробляє плани та правила для Європейського Союзу.

Комісар з питань рівності працює над захистом прав:

- людей з інвалідністю;
- жінок;
- людей похилого віку;
- людей з різним соціальним походженням.

Європейська стратегія щодо інвалідності

Європейська стратегія щодо інвалідності

— це план Європейського Союзу.

Цей план спрямований на захист прав людей з інвалідністю.

План розрахований на період з 2021 по 2030 рік.

Коли план буде виконано наполовину, Європейська комісія перевірить,

- що вдалося реалізувати успішно;
- що ще потрібно змінити;
- які нові заходи необхідні.

Європейська комісія вносить зміни до плану, щоб його вдосконалити.

Це називається проміжним переглядом.

Європейський парламент

Європейський парламент — це місце, де приймаються важливі рішення Європейського Союзу.

Наприклад: закони.

Члени Європейського парламенту приймають ці рішення і виступають від імені всіх людей, які живуть у Європейському Союзі. Кожні п'ять років мешканці Європейського Союзу голосують за те, хто стане депутатом Європейського парламенту від їхньої країни.

Опікун

Опікун — це особа, яка може приймати рішення за вас.

Опікун може приймати рішення щодо:

- Ваших фінансів.
- Вашого житла.
- Вашого здоров'я.
- Важливих документів.

Опіка

Опіка — це коли суд вирішує, що інша людина може приймати рішення за вас.

Цю особу називають опікуном.

Правоздатність

Правоздатність означає, що закон визнає вас особою, здатною приймати рішення.

Наприклад:

- Підписання договору;
- Відкриття банківського рахунку;
- Голосування;
- Прийняття рішень щодо свого здоров'я.

Якщо закон не дозволяє вам робити ці речі — у вас **обмежена** правоздатність.

Нотаріус

Нотаріус — це різновид юриста.

Нотаріус може допомогти вам:

- Підписати юридичні документи та договори
- Узаконити документи
- Засвідчити документи

Послуги

Підтримка осіб з інтелектуальними порушеннями.

Замісне прийняття рішень

Замісне прийняття рішень означає, що хтось інший приймає рішення замість вас.

Це часто відбувається в рамках опіки.

Підтримане прийняття рішень

Підтримане прийняття рішень означає, що ви приймаєте власні рішення завдяки необхідній вам підтримці.

Підтримка може означати:

- Інформацію, викладену простою мовою;
- Допомогу в обмірковуванні варіантів;
- Допомогу у вираженні своїх побажань;
- Допомогу в повідомленні про ваше рішення.

Остаточне рішення все одно залишається за вами.

Published by:

Inclusion Europe

Coordinator:

Helena Lambsdorff

Easy-to-read editor:

Soufiane El Amrani

Design by:

Klara Graah

**Co-funded by
the European Union**

Inclusion Europe is co-funded by the European Union.
This publication reflects the views only of the author.
The European Union cannot be held responsible for any
use which may be made of the information contained therein.